

La aniversare: Elena Rodica Colta

Am sentimentul acum când, aflată în fața computerului, mă pregătesc să scriu câteva rânduri despre Rodica Colta că o cunosc de o viață. De fapt descopăr cu uimire că am întâlnit-o doar în urmă cu 10 ani atunci când m-a invitat la simpozionul de antropologie culturală pe care îl organiza. Nu știu dacă pentru prietenie există un echivalent al lui *coup de foudre* dar aceasta ar fi cea mai grăitoare, cea mai cuprinzătoare și cea mai fidelă expresie pe care ar trebui s-o folosesc în legătură cu întâlnirea noastră din mai 2002. Am înscris-o pe loc în *cartea cu prieteni*, căci Rodica m-a cucerit cu neastâmpărul ei de

„terenistă”, cu interesul pentru cărțile de specialitate și chiar pentru carte în general, dar mai ales cu firea deschisă, volubilă și optimistă. Iar dacă pentru toți ceilalți este Elena sau *doamna Colta*, eu am optat pentru cel de-al doilea prenume, mai „regățenesc” și purtător de adieri alecsandrin-rustice... Am aflat deîndată că își descoperise abia după 1990 vocația etnologică dar că experiența muzeistică și cea bibliologică îi permiseseră să cunoască județul Arad și chiar zona de vest a țării din multiple perspective, furnizându-i fundamentul pentru cercetările viitoare.

Proiectele pe care le-a coordonat sau la care a participat Rodica Colta au avut ca scop primordial inventarierea valorilor culturii tradiționale, acoperirea petelor etnografice albe într-un demers care se distinge prin modernitatea abordării. Afirm acestea întrucât nucleele de cercetători arădeni de la Complexul Muzeal, precum și echipele formate cu parteneri din țările vecine au propus finanțatorilor europeni teme cu totul spectaculoase și proiecte cu impact socio-cultural care le-a asigurat succesul. Asemenea idei și inițiative sunt temerare prin excelență căci cine își mai poate imagina că ar putea să mai

găsească informații și documente orale despre cultivarea cănepei, spre exemplu, sau despre sărbătorile mărunte și despre credințele și practicile magico-rituale săvârșite în intimitatea spațiului domestic?... Orice etnograf încercat ar fi mers pe cărările bătătorite ale descriptivismului, ar fi urmărit cu același entuziasm de odinioară „specificul național”, mărginindu-se să aducă la zi informații vechi, să furnizeze confirmări privind tradiții înregistrate odinioară fără intenția de a urmări interferențele și schimburile mutuale, redimensionarea identității etnice în această zonă atât de complexă și de dinamică. Oricine s-ar fi descurajat în fața atâtor date fragmentate, „corupte”, care nu „încap” în tipologiile și taxonomiile care ne aparțin doar nouă, cercetătorilor și ar fi capitulat în fața uluitor de multor variații locale, a rapidelor și complicatelor mutații funcționale și semantice ale faptelor de cultură populară. Oricine, dar nu colega noastră Rodica Colta.

În lungile discuții pe care am avut bucuria să le purtăm m-am convins că ea este chiar fascinată de aceste fenomene și că interculturalitatea ariei ample pe care a supus-o cercetărilor este tocmai ceea ce îi adaugă un plus de mister, o tentație și o provocare cărora, dacă le cedezi, poți mai apoi să aspiri la satisfacții inegalabile.

Însă *lecția terenului* pe care am învățat-o de la Rodica Colta este pentru mine – cel puțin deocamdată, deși în trei veri la rând am participat la anchete conduse de ea – un spectacol. Alături de ea m-am convins tot mai mult de faptul că a fi *insider* poate fi un avantaj dacă știi să-l administrezi corect. Am urmărit cu o uimire aproape infantilă cum conduce interviurile astfel încât nici să nu creeze complexe de inferioritate interlocutorului, nici să nu îl lase să omită un detaliu, oricât de ne semnificativ ar putea părea la prima vedere. O memorie de invidiat și o energie cu totul debordantă îi permit să facă nu numai conexiuni care stârnesc orgoliile oamenilor, ci și să ducă mai departe dialoguri nu de puține ori anoste, să le cucerească definitiv inimile vorbindu-le în graiul local sau chiar în limba lor maternă ori amintindu-le numele unor personalități sau ale unor embleme locale. Pe teren Rodica Colta este atât de eficientă încât aproape că nu există zi în care să-ți lipsească sentimentul că ai făcut o descoperire.

De altfel, cărțile sale – *Repere pentru o mitologie a românilor din Ungaria* (2004), *Maghiarii din Ghioroc* (2005), *Interetnicitate și construcții identitare în zona de frontieră româno-maghiară* (2010) – dovedesc exact această tehnică păstrată consecvent în fiecare comunitate, în fața fiecărei persoane intervievate și în relație cu fiecare temă abordată. Este evident că deceniile în care s-a aplecat cu atenție și admirație plină de respect asupra cărților au format-o pe cercetătoarea formelor orale de expresie ca pe un arheolog și restaurator înzestrând-o cu tenacitate, răbdare, prezență de spirit, dublate de fler și simț analitic.

Încerc să-mi reprezint grafic numărul anilor pe care îi va împlini colega și prietena mea Rodica Colta și nu reușesc pentru că, de fapt, nu reușesc să-i

asociez prezenței ei. Nu știu cum va arăta peste încă 10, 15 ani când, probabil, redactorii *Studiilor și comunicărilor de etnologie* de la Sibiu îmi vor solicita mie sau altcuiva un nou text aniversar. De fapt, nu pot să mi-o imaginez decât astfel cum o vedem azi: exuberantă, mereu grăbită, „prinsă” în fel de fel de proiecte pe care trebuie să le înceapă, definitiveze, retușeze: proiectele sale sau ale altora, dar ce-i drept, utile nouă, tuturor.

E greu să crezi că Rodica Colta va împlini 60 de ani de Crăciun și asta pentru că, deși face parte dintr-o generație care s-a definit și afirmat de mult, caracterizându-se prin solidaritate și prin voci pregnante în etnografie și etnologie, ea s-a racordat la teme de ultimă oră în domeniul antropologiei culturale, atașându-se prin asta de generațiile mult mai tinere, formate practic după '90. Așa se face că, dacă – din varii motive – voi fi absentă de la aniversarea ei de peste un deceniu și jumătate, sunt sigură că unul dintre tinerii care astăzi încă mai sunt studenți sau doctoranzi și au avut șansa să facă teren alături de ea în DKMT sau să-i citească lucrările îi vor scrie pagini la fel, poate mai emoționante decât am reușit eu acum.

Mulți ani îmbelșugați cu reușite, Rodica (Elena) Colta! Să ne trăiești, că ne trebuiești!

Narcisa ȘTIUCĂ